

EESTI ADVOKATUUR

FINANTSÕIGUSE KOMISJON

Riigikogu õiguskomisjon
Lossi plats 1a, 15165 Tallinn
oiguskomisjon@riigikogu.ee

Justiits- ja Digiministeerium
Suur-Ameerika 1, 10122 Tallinn
info@justdigi.ee

Rahandusministeerium
Suur-Ameerika 1, 10122 Tallinn
info@fin.ee

Teie 14.09.2026 (eelnõu 1008 SE)

Meie 08.10.2026

Äriseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (1008 SE): ettepanek reguleeritud finantsettevõtjate õigusliku vormi kohta

Austatud õiguskomisjoni liikmed, justiits- ja digiminister ning rahandusminister

Eesti Advokatuuri finantsõiguse komisjon (edaspidi **komisjon**) esitab seoses Riigikogu menetluses oleva äriseadustiku ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõuga (1008 SE, edaspidi **eelnõu**) ettepaneku lubada makseasutustel, e-raha asutustel, investeerimisühingutel ning eurofondi ja alternatiivfondi valitsejatel tegutseda lisaks aktsiaseltsile ka osaühinguna tingimusel, et osaühingul on vähemalt kolmeliikmeline nõukogu. Lahendus kordab krüptovaraturu seaduse § 7 lõigetes 1 ja 2 sätestatud mudelit, mille seadusandja võttis vastu 2024. aastal ja mis on praktikas toimunud. Kuna muudatused puudutavad lisaks äriseadustikule ka Rahandusministeeriumi vastutusalas olevaid eriseadusi, esitame ettepaneku ühtlasi Rahandusministeeriumile ning Justiits- ja Digiministeeriumile. Allpool esitame probleemi kirjelduse, muudatuste tekstid seaduste kaupa, seletuskirja teksti ja mõjude hinnangu.

1. Finantsinspektsioonilt tegevusluba taotlevat ettevõtte asutamine on oluliselt piiratud

Faktid

Teema: Enamik finantssektoris tegutseda soovivaid ettevõtjaid peab eriseaduste kohaselt tegutsema aktsiaseltsina: makseasutus, kes osutab MERAS § 3 lõike 1 punktides 1 kuni 5 nimetatud makseteenuseid, makseteenuseid osutav või laene andev e-raha asutus, investeerimisühing ning eurofondi, alternatiivfondi ja pensionifondi

EESTI ADVOKATUUR

FINANTSÕIGUSE KOMISJON

valitseja. Aktsiaseltsi aktsiad peavad olema registreeritud Eesti väärtpaberite registris, kuid aktsiate registreerimiseks vajalikku väärtpaberikontot on tegevusluba taotleval ettevõtjal ja tema asutajatel praktikas keeruline või võimatu avada.

Makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse § 15 lõige 1 ja väärtpaberituru seaduse § 53 lõige 1 lubavad küll esitada taotluse asutatava äriühingu nimel, kuid tegevusluba antakse Eestis asutatud äriühingule (MERAS § 14 lg 3), taotlusele tuleb lisada aktsiakapitali sissemaksmist tõendav dokument (MERAS § 15 lg 1 p 3) ning erinevalt krediidasutuste seaduse § 14 lõikest 4 ei ole ette nähtud loa andmist enne registrisse kandmist. Aktsiaseltsi registrisse kandmine eeldab aktsiate registreerimist väärtpaberite registris (ÄS § 228 lg 1) ja krediidasutuse või makseasutuse teatist aktsiakapitali sissemaksmise kohta (ÄS § 250 lg 1 p 3). Aktsiate registreerimiseks peab igal aktsionäril olema väärtpaberikonto, mille avamiseks nõuab kontohaldur arvelduskonto avamist samas krediidasutuses, ja Eesti krediidasutused ei ava tegevusluba taotlevale ühingule ega selle asutajatele kontot enne tegevusloa saamist. Osäühingu puhul seda ringi ei teki: osäühingu saab registrisse kanda ilma osa väärtpaberite registris registreerimata, misjärel taotleb registrisse kantud ühing tegevusluba tegutseva äriühinguna.

Taust: Komisjoni liikmete praktikas ei ole konto avamisest keeldumise põhjuseks reeglina kliendi kontrollimatu või isegi kahtlane taust. On juhtumeid, kus kontot sooviv asutaja on teise liikmesriigi finantsjärelevalve all tegutseva ettevõtja juhtorgani liige, kelle sobivust ja mainet on teise liikmesriigi järelevalveasutus juba hinnanud. Keeldumise tegelik põhjus on ärilise motivatsiooni puudumine. Asutamisetapi arveldus- ja väärtpaberikonto ei ole krediidasutusele kasumlik teenus, samas kohalduvad mitteresidentidele klientidele rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seadusest tulenevalt riskipõhiselt rangemad hoolsusmeetmed, mis tähendab krediidasutusele töökoormust ja vastutust ilma vastava tuluta. Krediidasutust ei saa ega tuleks selles valikus seadusega sundida. Lahendus peab olema ühinguõiguslik.

Tulemus on, et Eesti kaotab tegevusloa taotlejaid Lätile ja Leedule mitte sisulise regulatsiooni, vaid õigusliku vormi tehnilise nõude tõttu. Nasdaq CSD emitendi deposiitkonto lahendus praktikas ei tööta, kuna tegemist on ajutise lahendusega.

Väärtpaberikonto avamine välisriigi kontohalduri kaudu viib selleni, et Eesti väärtpaberite registris kuvatakse aktsionärina esindajakonto pidaja, mitte tegelik aktsionär, mis raskendab Finantsinspeksioonil olulise osaluse ja tegeliku kasusaaja tuvastamist ning tekitab probleeme äriregistri menetlustes ühinguõiguslike dokumentide allkirjastamise ja registrile esitamisega (näiteks märgitakse esindajakonto osas aktsionäriks „Csd omnibuss account: Clearstream Europe AG“).

Õiguslik analüüs

Kehtiv õigus: Makseasutus võib tegutseda üksnes aktsiaseltsina, kui ta osutab mõnda MERAS § 3 lõike 1 punktides 1 kuni 5 nimetatud makseteenust (MERAS § 5 lg 1). E-

EESTI ADVOKATUUR

FINANTSÕIGUSE KOMISJON

raha asutus on aktsiaselts või osaühing, kuid võib tegutseda osaühinguna ainult siis, kui ta ei osuta makseteenuseid ega anna laene (MERAS § 7 lg 1). Investeerimisühing on seaduse määratluse kohaselt aktsiaselts (VPTS § 40 lg 1). Eurofondi, alternatiivfondi ja pensionifondi valitseja võib tegutseda ainult aktsiaseltsina või Euroopa äriühinguna (IFS § 333 lg 1), samas kui väikefondi valitseja võib olla ka osaühing (IFS § 444). Krüptovaraturu osaline võib tegutseda osaühingu või aktsiaseltsina ning osaühingust krüptovaraturu osalisel on vähemalt kolmeliikmeline nõukogu, välja arvatud krüptovaratteenuse osutajal, kes ei hoia kliendi krüptovara ega korralda kauplemisplatvormi (KrüTS § 7 lg 1 ja 2). Osaühingu õiguslik vorm on lubatud ka ühisrahasusteenuse osutajale, krediidiandjale (KAVS) ja krediidiinkasso teenuse osutajale (KIOS § 3 lg 3). KIOS § 36 ei sätesta ühest nõukogu kohustust, kuid annab Finantsinspeksioonile diskretsiooni nõukogu olemasolu nõuda. Kõik kolm eriseadust lubavad ümberkujundamist üksnes osaühingust aktsiaseltsiks (MERAS § 52 lg 1, IFS § 379 lg 2).

Võrdlus: Euroopa Liidu direktiivid 2015/2366, 2009/110/EÜ, 2014/65/EL, 2009/65/EÜ ja 2011/61/EL seavad tegevusloa tingimuseks, et taotleja on liikmesriigis asutatud juriidiline isik, kuid ei määra äriühingu liiki ega nõua osaluse registreerimist keskdepositooriumis. Leedu makseasutuste seaduse artikli 3 lõige 2 ja e-raha asutuste seaduse artikkel 11 lubavad makseasutusel ja e-raha asutusel tegutseda nii aktsiaseltsi (akcinė bendrovė) kui ka osaühinguna (uždaroji akcinė bendrovė) ning Leedu pangaseaduse artikli 3 lõike 3 kohaselt võib isegi krediidiasutus olla osaühing. Läti makseteenuste ja e-raha seadus määratleb makseasutuse äriühinguna (komercsabiedrība) ja investeerimisühingute seadus investeerimisühingu kapitaliühinguna (kapitālsabiedrība), mis mõlemad hõlmavad osaühingut (SIA). Kummaski riigis ei registreerita osaühingu osalust keskdepositooriumis.

Seos eelnõuga: Osaühingu osanike nimekirja peetakse äriregistris ja osanike andmed kantakse registrikaardile (ÄS § 182 lg 1). Registrisse kantud andmetele tuginedes osa omandanud isiku suhtes loetakse need õigeks (ÄS § 182 lg 1⁵) ning osa võõrandamine loetakse toimunuks registrikande tegemisest (ÄS § 149 lg 4¹). Riigikohus on kinnitanud, et seadusandja tahe oli anda osanike nimekirja kannetele kinnistusraamatu kannetega sarnane tähendus (RKTKm 2-23-16934). Eelnõu säilitab nimekirja avalikustamise registrikaardil ja § 182 lõike 1⁵ kaitse, kuid tunnistab kehtetuks § 149 lõike 4¹ ja välistab registriandmete õigusliku tähenduse osaühingul, kes on § 149 lõike 6 alusel loobunud osa võõrandamise notariaalsest vormist (eelnõu § 1 punktid 13 ja 41). Reguleeritud ettevõtja puhul ei sõltu omanikeringi kontroll osa võõrandamise vormist ega registrikande õiguslikust tähendusest, sest osanikke kontrollib niikuinii Finantsinspeksioon. Olulise osaluse omandamisest ja suurendamisest tuleb Finantsinspeksiooni eelnevalt teavitada, Finantsinspeksioon võib omandamise keelata ning teavitamata või keelust hoolimata tehtud tehinguga ei omanda isik hääleõigust (MERAS §-d 37 kuni 45, VPTS §-d 72 kuni 78, IFS §-d 322 kuni 329). Osanike koosseisu muutus ei saa seega õiguslikult toimida enne Finantsinspeksiooni heakskiitu, mistõttu ei ole reguleeritud ettevõtjale osa võõrandamise vorminõuet vaja.

EESTI ADVOKATUUR

FINANTSÕIGUSE KOMISJON

Ettepanek: Lubada makseasutustel, e-raha asutustel, investeerimisühingutel ning eurofondi ja alternatiivfondi valitsejatel tegutseda aktsiaseltsi või osaühinguna. Osaühingust ettevõtjal on vähemalt kolmeliikmeline nõukogu, millele kohaldatakse aktsiaseltsi nõukogu kohta sätestatud. Lubada ümberkujundamist mõlemas suunas Finantsinspeksiooni loal. Krediidiasutusi, kindlustusandjaid ja pensionifondi valitsejaid ettepanek ei puuduta. Konkreetsed muudatused on esitatud punktides 2 kuni 5, seletuskirja tekst iga muudatuse juures ja mõjud punktis 6.

Kohaldamisala: Ettepanek ei puuduta krediidiasutusi, kindlustusandjaid ega pensionifondi valitsejaid. Nende puhul ei teki asutamise suletud ringi, sest tegevusluba antakse enne äriregistrisse kandmist ja registrisse kandmise tähtaega arvestatakse tegevusloa otsuse kättetoimetamisest (KAS § 14 lg 4, KindlITS § 20 lg 5) ning panga aktsiakapitali sissemakse võib tasuda Eesti Pangas avatud kontole (KAS § 24 lg 2). Seadusandja on nende ettevõtjate õigusliku vormi juba eraldi otsustanud, lubades krediidiasutusel ja kindlustusandjal tegutseda ka tulundusühistuna (KAS § 3 lg 1, KindlITS § 11 lg 1). Avalik huvi on nende puhul kõige intensiivsem: krediidiasutus kaasab avalikkuselt tagatud hoiuseid ja allub kriisilahenduskorrale, kindlustusandja kannab kindlustusvõtjate ees pikaajalisi kohustusi ning pensionifondi valitseja valitseb kohustusliku kogumispensioni vara, mis on osa riiklikust pensionisüsteemist. Ettepanek piirdub seetõttu ettevõtjatega, kelle puhul probleem tegelikult esineb ja kelle suhtes on krüptovaraturu seaduse mudel otsene analoog.

2. Makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse muutmise

Teema: MERAS § 5 lõike 1 teine lause lubab makseasutusel osutada § 3 lõike 1 punktides 1 kuni 5 nimetatud makseteenuseid üksnes aktsiaseltsina. MERAS § 7 lõige 1 lubab e-raha asutusel tegutseda osaühinguna ainult siis, kui ta ei osuta makseteenuseid ega anna laene. MERAS § 52 lõige 1 lubab ümberkujundamist üksnes osaühingust aktsiaseltsiks. Seadus on muus osas osaühingu vormiks juba valmis: § 37 lõige 4 laiendab olulise osaluse sätteid osakapitalile ja § 64 reguleerib aktsia-, osa- ja algkapitali.

Ettepanek: Kaotada aktsiaseltsi vormi nõue, siduda osaühingu vorm makseteenuste osutamise või laenu andmise korral nõukogu kohustusega, lisada terminoloogiline kohaldamisnorm ja lubada ümberkujundamist mõlemas suunas.

Soovitus: Makseasutuste ja e-raha asutuste seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 5 lõike 1 teine lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Makseasutus võib tegutseda üksnes aktsiaseltsi või osaühinguna.“;

2) paragrahvi 5 täiendatakse lõigetega 1¹ ja 1² järgmises sõnastuses:

„(1¹) Osaühingust makseasutusel, kes osutab mõnda käesoleva seaduse § 3 lõike 1 punktides 1–5 nimetatud makseteenust, on vähemalt kolmeliikmeline nõukogu, mille pädevusele ja tegevusele kohaldatakse äriseadustikus aktsiaseltsi nõukogu kohta sätestatud.“

EESTI ADVOKATUUR

FINANTSÕIGUSE KOMISJON

(1²) Käesolevas seaduses aktsiaseltsi, aktsiakapitali, aktsia, aktsionäri ja aktsionäride üldkoosoleku kohta sätestatud kohaldatakse vastavalt osaühingule, osakapitalile, osale, osanikule ja osanike koosolekule, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti.“;

3) paragrahvi 7 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) E-raha asutus on aktsiaselts või osaühing, kelle püsiv tegevus on enda nimel e-raha väljastamine.“;

4) paragrahvi 7 täiendatakse lõikega 1¹ järgmises sõnastuses:

„(1¹) Osaühingust e-raha asutusel, kes osutab käesoleva paragrahvi lõike 2 punktis 1 või 2 nimetatud teenust, on vähemalt kolmeliikmeline nõukogu, mille pädevusele ja tegevusele kohaldatakse äriseadustikus aktsiaseltsi nõukogu kohta sätestatud.“;

5) paragrahvi 52 lõike 1 esimene lause muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„Makseasutuse või e-raha asutuse ümberkujundamine on lubatud üksnes osaühingust aktsiaseltsiks või aktsiaseltsist osaühinguks.“;

6) paragrahvi 52 lõike 1² punktid 1 ja 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„1) osanike koosoleku või aktsionäride üldkoosoleku otsus põhikirja muutmise kohta ja põhikirja muudetud tekst;

2) osanike koosoleku või aktsionäride üldkoosoleku protokoll;“;

7) paragrahvi 52 lõiget 1⁴ täiendatakse punktiga 3¹ järgmises sõnastuses:

„3¹) aktsiaseltsist osaühinguks ümberkujundamise korral ei vasta ümberkujundatav ühing käesoleva seaduse § 5 lõikes 1¹ või § 7 lõikes 1¹ sätestatud nõuetele;“.

Põhijendus (seletuskirja tekst): Paragrahvi 5 lõike 1 teise lause muutmine ja lõigete 1¹ ja 1² lisamine. Kehtiv teine lause lubab makseasutusel osutada § 3 lõike 1 punktides 1 kuni 5 nimetatud makseteenuseid üksnes aktsiaseltsina. Muudatusega lubatakse makseasutusel tegutseda aktsiaseltsi või osaühinguna. Lõige 1¹ kehtestab krüptovaraturu seaduse § 7 lõike 2 eeskujul osaühingust makseasutusele, kes osutab punktides 1 kuni 5 nimetatud makseteenuseid, vähemalt kolmeliikmelise nõukogu kohustuse, et säiliks senine aktsiaseltsi juhtimisstruktuuriga tagatud järelevalvetasand. Makseasutusele, kes osutab üksnes rahasiiret, makse algatamise või kontoteabe teenust, oli osaühingu vorm lubatud juba kehtiva õiguse järgi ja nõukogu kohustust talle ei lisata. Lõige 1² on terminoloogiline kohaldamisnorm, mis laiendab seaduses aktsiaseltsi kohta kasutatud mõisted osaühingule; seaduse § 37 lõikes 4 ja §-s 64 on sama põhimõtet juba osaliselt järgitud.

Paragrahvi 7 lõike 1 muutmine ja lõike 1¹ lisamine. Kehtiv lõige 1 sisaldab kahte omavahel mitte täielikult kooskõlas olevat piirangut, mille kohaselt e-raha asutus võib

EESTI ADVOKATUUR

FINANTSÕIGUSE KOMISJON

osaühinguna tegutseda ainult siis, kui ta ei osuta makseteenuseid ega anna laene. Muudatusega jäetakse piirangud välja ja lõikes 1¹ seotakse osaühingu vorm nõukogu kohustusega juhul, kui e-rahaga asutus osutab makseteenuseid või annab laene. Üksnes e-rahaga väljastav osaühingust e-rahaga asutus võis tegutseda ilma nõukoguta juba kehtiva õiguse järgi ja see ei muutu.

Paragrahvi 52 muutmine. Kehtiv lõige 1 lubab ümberkujundamist üksnes osaühingust aktsiaseltsiks. Kuna osaühingu vorm muutub lubatavaks kõigile makseasutustele ja e-rahaga asutustele, lubatakse ümberkujundamist mõlemas suunas Finantsinspektsiooni loal senises korras. Lõike 1² sõnastust täiendatakse, et see hõlmaks ka aktsionäride üldkoosoleku otsust. Lõikesse 1⁴ lisatav keeldumisalus tagab, et osaühinguks kujundatav ühing vastab nõukogu nõuetele.

3. Väärtpaberituru seaduse muutmine

Teema: VPTS § 40 lõike 1 kohaselt on investeerimisühing aktsiaselts. VPTS § 93 reguleerib üksnes aktsia- ja algkapitali. VPTS § 114 keelab jagunemise ja piiriülese ümberkujundamise, kuid riigisisest ümberkujundamist ei reguleeri.

Ettepanek: Täiendada investeerimisühingu määratlust osaühinguga, kehtestada osaühingust investeerimisühingule nõukogu kohustus, lisada terminoloogiline kohaldamisnorm ning reguleerida ümberkujundamine Finantsinspektsiooni loal.

Soovitus: Väärtpaberituru seaduses tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 40 lõike 1 esimeses lauses asendatakse sõna „aktsiaselts“ sõnadega „aktsiaselts või osaühing“;
- 2) paragrahvi 40 täiendatakse lõigetega 1¹ ja 1² järgmises sõnastuses:
„(1¹) Osaühingust investeerimisühingul on vähemalt kolmeliikmeline nõukogu, mille pädevusele ja tegevusele kohaldatakse äriseadustikus aktsiaseltsi nõukogu kohta sätestatut.
(1²) Käesolevas seaduses investeerimisühingu aktsiakapitali, aktsia, aktsionäri ja aktsionäride üldkoosoleku kohta sätestatut kohaldatakse vastavalt osaühingust investeerimisühingu osakapitalile, osale, osanikule ja osanike koosolekule, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti.“;
- 3) paragrahvi 93 pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„§ 93. Investeerimisühingu aktsia-, osa- ja algkapital“;
- 4) paragrahvi 93 lõike 1 sissejuhatavas lauseosas asendatakse sõna „aktsiakapital“ sõnadega „aktsia- või osakapital“;
- 5) paragrahvi 114 pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:
„§ 114. Ümberkujundamine ning jagunemise ja piiriülese ümberkujundamise keeld“;

EESTI ADVOKATUUR

FINANTSÕIGUSE KOMISJON

6) paragrahvi 114 senine tekst loetakse lõikeks 1 ja paragrahvi täiendatakse lõigetega 2–4 järgmises sõnastuses:

„(2) Investeerimisühingu ümberkujundamine on lubatud üksnes osaühingust aktsiaseltsiks või aktsiaseltsist osaühinguks. Ümberkujundamiseks on vajalik Finantsinspektsiooni luba. Investeerimisühing kujundatakse ümber äriseadustikus sätestatud korras, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti.

(3) Loa saamiseks esitab investeerimisühing Finantsinspektsioonile taotluse koos osanike koosoleku või aktsionäride üldkoosoleku otsusega põhikirja muutmise kohta, põhikirja muudetud teksti, koosoleku protokoll ja ümberkujundamisaruandega. Finantsinspektsioon teeb otsuse loa andmise või sellest keeldumise kohta ühe kuu jooksul kõigi nõuetekohaste andmete ja dokumentide saamisest arvates, kuid hiljemalt kolm kuud pärast taotluse saamist. Finantsinspektsioon võib keelduda loa andmisest, kui ümberkujundatav investeerimisühing ei vasta käesolevas seaduses sätestatud nõuetele, ümberkujundamisega seotud dokumentatsioon ei vasta käesolevas seaduses või äriseadustikus sätestatud nõuetele või ümberkujundamine võib kahjustada klientide huve.

(4) Äriseadustiku § 485 lõikes 1 nimetatud ja äriregistri pidajale esitatavale avaldusele lisatakse Finantsinspektsiooni luba investeerimisühingu ümberkujundamiseks.“.

Põhjendus (seletuskirja tekst): Paragrahvi 40 muutmine. Investeerimisühingu määratlust täiendatakse osaühinguga. Lõige 1¹ kehtestab osaühingust investeerimisühingule nõukogu kohustuse. Erinevalt makseasutustest ei nähta ette erandit teenuste liigi järgi, sest väärtpaberituru seaduse juhtimisnõuded (§ 79 ja järgnevad) eeldavad nõukogu olemasolu kõigil investeerimisühingutel. Lõige 1² on terminoloogiline kohaldamisnorm. Investeerimisühingule kohalduvad kapitalinõuded tulenevad määrusest (EL) 2019/2033 ega sõltu ühingu liigist.

Paragrahvi 93 muutmine. Terminoloogiline muudatus, mis võimaldab algkapitali nõude täitmist ka osakapitaliga.

Paragrahvi 114 muutmine. Väärtpaberituru seadus ei reguleeri kehtival kujul investeerimisühingu riigisisest ümberkujundamist. Lisatavad lõiked 2 kuni 4 kehtestavad makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse §-ga 52 ja krüptovaraturu seaduse §-ga 19 samasisulise loamenetluse, et Finantsinspektsioon saaks ümberkujundamist eelnevalt kontrollida.

4. Investeerimisfondide seaduse muutmine

Teema: IFS § 333 lõike 1 kohaselt võib eurofondi, alternatiivfondi või pensionifondi valitseja tegutseda ainult aktsiaseltsina või Euroopa äriühinguna. IFS § 379 lõige 2 keelab fondi valitsevat aktsiaseltsi teist liiki äriühinguks ümber kujundada. Väikefondi valitseja võib olla osaühing juba kehtiva õiguse järgi (IFS § 444).

EESTI ADVOKATUUR

FINANTSÕIGUSE KOMISJON

Ettepanek: Lubada eurofondi ja alternatiivfondi valitsejal tegutseda osaühinguna nõukogu kohustusega, säilitada pensionifondi valitsejale aktsiaseltsi nõue, lisada terminoloogiline kohaldamisnorm ja reguleerida ümberkujundamine Finantsinspeksiooni loal.

Soovitus: Investeerimisfondide seaduses tehakse järgmised muudatused:

1) paragrahvi 333 pealkiri muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„§ 333. Fondivalitseja aktsia-, osa- ja algkapital ning juriidiline vorm“;

2) paragrahvi 333 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Eurofondi või alternatiivfondi valitseja võib tegutseda aktsiaseltsi, osaühingu või Euroopa äriühinguna. Pensionifondi valitseja võib tegutseda ainult aktsiaseltsi või Euroopa äriühinguna.“;

3) paragrahvi 333 täiendatakse lõigetega 1¹ ja 1² järgmises sõnastuses:

„(1¹) Osaühingust fondivalitsejal on vähemalt kolmeliikmeline nõukogu, mille pädevusele ja tegevusele kohaldatakse äriseadustikus aktsiaseltsi nõukogu kohta sätestatud.“;

(1²) Käesolevas seaduses fondivalitseja aktsiakapitali, aktsia, aktsionäri ja aktsionäride üldkoosoleku kohta sätestatud kohaldatakse vastavalt osaühingust fondivalitseja osakapitalile, osale, osanikule ja osanike koosolekule, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti.“;

4) paragrahvi 333 lõikes 2 asendatakse sõna „aktsiakapital“ sõnadega „aktsia- või osakapital“;

5) paragrahvi 379 lõige 2 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(2) Fondivalitseja ümberkujundamine on lubatud üksnes osaühingust aktsiaseltsiks või aktsiaseltsist osaühinguks. Ümberkujundamiseks on vajalik Finantsinspeksiooni luba. Fondivalitseja kujundatakse ümber äriseadustikus sätestatud korras, kui käesolevast seadusest ei tulene teisiti. Pensionifondi valitsejat ei või ümber kujundada osaühinguks.“;

6) paragrahvi 379 täiendatakse lõigetega 3 ja 4 järgmises sõnastuses:

„(3) Loa saamiseks esitab fondivalitseja Finantsinspeksioonile taotluse koos osanike koosoleku või aktsionäride üldkoosoleku otsusega põhikirja muutmise kohta, põhikirja muudetud teksti, koosoleku protokoll ja ümberkujundamisaruandega. Finantsinspeksioon teeb otsuse loa andmise või sellest keeldumise kohta ühe kuu jooksul kõigi nõuetekohaste andmete ja dokumentide saamisest arvates, kuid hiljemalt kolm kuud pärast taotluse saamist. Finantsinspeksioon võib keelduda loa andmisest, kui ümberkujundatav fondivalitseja ei vasta käesolevas seaduses sätestatud nõuetele, ümberkujundamisega seotud dokumentatsioon ei vasta käesolevas

EESTI ADVOKATUUR

FINANTSÕIGUSE KOMISJON

seaduses või äriseadustikus sätestatud nõuetele või ümberkujundamine võib kahjustada fondi, fondi investorite või klientide huve.

(4) Äriseadustiku § 485 lõikes 1 nimetatud ja äriregistri pidajale esitatavale avaldusele lisatakse Finantsinspeksiooni luba fondivalitseja ümberkujundamiseks.“.

Põhjendus (seletuskirja tekst): Paragrahvi 333 muutmine. Eurofondi ja alternatiivfondi valitsejale lubatakse osaühingu vorm nõukogu kohustusega. Pensionifondi valitsejale jääb aktsiaseltsi nõue, arvestades kohustusliku kogumispensioni avalik-õiguslikku iseloomu ja pensionifondi valitseja kapitalile esitatavaid täiendavaid nõudeid (§ 337). Väikefondi valitsejale (§ 444) muudatus ei laiene, sest tema suhtes kehtib leebem režiim juba praegu. Lõige 1² on terminoloogiline kohaldamisnorm ja lõike 2 muudatus võimaldab algkapitali nõude täitmist osakapitaliga.

Paragrahvi 379 muutmine. Kehtiv keeld fondi valitsevat aktsiaseltsi teist liiki äriühinguks ümber kujundada asendatakse Finantsinspeksiooni loaga ümberkujundamiseks osaühingu ja aktsiaseltsi vahel. Loamenetlus on sama, mis makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse §-s 52 ja krüptovaraturu seaduse §-s 19. Pensionifondi valitseja ümberkujundamine osaühinguks välistatakse kooskõlas § 333 lõike 1 muudatusega.

5. Äriseadustiku muutmine

Teema: ÄS § 189 lõige 1 seob osaühingu nõukogu olemasolu üksnes põhikirjaga.

Ettepanek: Viia § 189 lõige 1 kooskõlla seadusega kehtestatava nõukogu kohustusega. Muudatus sobib eelnõu 1008 SE § 1 täiendusena.

Soovitus: Äriseadustiku § 189 lõige 1 muudetakse ja sõnastatakse järgmiselt:

„(1) Osaühingul peab olema nõukogu, kui see on ette nähtud seaduses või osaühingu põhikirjas.“.

Põhjendus (seletuskirja tekst): Paragrahvi 189 lõike 1 muutmine. Kehtiv säte seob osaühingu nõukogu olemasolu üksnes põhikirjaga. Täiendus viib sätte kooskõlla krüptovaraturu seaduse ja käesolevate muudatustega, mis kehtestavad nõukogu kohustuse seadusega. Muudatus on tehtud õigusselguse huvides; eriseaduse kui erinormi kohaldumine oleks tagatud ka ilma selleta.

6. Rakendussäte, mõjud ja jõustumine

Soovitus: Seaduse jõustumise ajal aktsiaseltsina tegutsev makseasutus, e-raha asutus, investeerimisühing või fondivalitseja võib end ümber kujundada osaühinguks eriseaduses sätestatud korras Finantsinspeksiooni loal. Ümberkujundamine ei too kaasa tegevusloa lõppemist ega uue tegevusloa taotlemise kohustust.

Põhjendus (seletuskirja tekst): Aktsiaseltsi vormi nõude eesmärk eriseadustes on tagada reguleeritud ettevõtja järelevalvefunktsiooniga juhtimisstruktuur, omanike läbipaistvus

EESTI ADVOKATUUR

FINANTSÕIGUSE KOMISJON

ja omanikeringi muutuste kontrollitavus. Kõik kolm eesmärki on osaühingu puhul saavutatavad ja seadusandja on seda juba korduvalt tunnistanud: osaühingu vorm on lubatud e-raha asutusele, kes makseteenuseid ei osuta, väikefondi valitsejale, krüptovaraturu osalisele, ühisrahastusteenuse osutajale, krediidiandjale (KAVS) ja krediidiinkasso teenuse osutajale (KIOS § 3 lg 3). Krediidiinkasso puhul ei sätesta KIOS § 36 ühest nõukogu kohustust, vaid annab Finantsinspeksioonile diskretsiooni nõukogu olemasolu nõuda. Nõukogu olemasolu, mitte ühingu liik, tagab juhtimise kvaliteedi, sest järelevalveorgani liikmetele kohalduvad eriseaduste sobivusnõuded vormist sõltumata. Muudatused ei vähenda järelevalve ulatust: tegevusloa, olulise osaluse, juhtide sobivuse, kapitali ja sisekontrolli nõuded jäävad samaks. Makseasutuste ja e-raha asutuste seadus ning väärtpaberitur seadus on osaühingu vormiks valmis lisaks kõrgendatud kapitalinõuetele ka reguleeritud ettevõtja auditeerimise kohustuse osas, mis kohaldub ühingu liigist sõltumata. Samuti kehtestavad asjakohased eriseadused reguleeritud ettevõtjale võrreldes mittereguleeritud aktsiaseltsiga niigi oluliselt rangemad organisatsioonilised, sisekontrolli, riskijuhtimise ja muud nõuded ning piiravad osaluse omandamist, sealhulgas Finantsinspeksiooni eelneva nõusoleku nõudega. Aktsiaseltsi vormi nõue ei lisa nendele nõuetele järelevalve seisukohast midagi. Osaühingu omanike läbipaistvus on tagatud äriregistri registrikaardil avalikustatava osanike nimekirjaga. Omanikeringi muutusi kontrollib reguleeritud ettevõtja puhul niikuinii Finantsinspeksioon: olulise osaluse omandamisest ja suurendamisest tuleb Finantsinspeksiooni eelnevalt teavitada, Finantsinspeksioon võib omandamise keelata ning teavitamata või keelust hoolimata tehtud tehinguga ei omanda isik hääleõigust (MERAS §-d 37 kuni 45, VPTS §-d 72 kuni 78, IFS §-d 322 kuni 329). Osanike koosseisu muutus ei saa seetõttu õiguslikult toimida enne Finantsinspeksiooni heakskiitu ja osa võõrandamise vorminõue ei lisaks järelevalvele midagi. Terminoloogiline kohaldamismäär laiendab olulise osaluse sätteid osaühingu osale. Esindajakontode puhul väärtpaberite registris tegelik aktsionär ei nähtu, mistõttu annab äriregister järelevalvele omanike kohta vähemalt sama usaldusväärset teavet kui väärtpaberite register. Olemasolevatel aktsiaseltsidel võimaldatakse ümberkujundamist ilma tegevusloa menetlust kordamata, sest tegevusloa andmise aluseks olnud asjaolud ümberkujundamisega ei muutu ja Finantsinspeksioon kontrollib vastavust ümberkujundamisloa menetluses.

Mõjud: Mõju halduskoormusele on vähendav: reguleeritud ettevõtja asutamisel kaob vajadus väärtpaberikonto, kontohalduri ja esindajakonto ahela järele ning asutamine muutub võimalikuks ka välismaistele asutajatele, kellel ei ole Eesti pangasuhet. Mõju Finantsinspeksioonile on neutraalne: nõukogu kohustus, olulise osaluse eelkontroll ja äriregistris avalikustatav osanike nimekiri tagavad senise kontrollitavuse ning ümberkujundamisloa menetlus on makseasutuste ja krüptovaraturu osaliste puhul juba olemas. Mõju äriregistrile on neutraalne. Mõju riigieelarvele puudub. Mõju konkurentsivõimele on positiivne, kuna kõrvaldatakse erisus, mis praegu suunab tegevusloa taotlejaid Läti ja Leetu. Mõju krediidiastutustele on neutraalne, sest neile ei

EESTI ADVOKATUUR

FINANTSÕIGUSE KOMISJON

panda uusi kohustusi.

Jõustumine: Muudatused jõustuvad üldises korras. Eraldi üleminekuaega ei ole vaja, sest muudatused loovad võimaluse ega kehtesta olemasolevatele ettevõtjatele uusi kohustusi.

Komisjon on valmis osalema muudatuste edasisel arutelul, esitama täiendavaid selgitusi ja vajaduse korral kirjeldama anonüümitud juhtumeid, milles reguleeritud ettevõtja asutamine on kirjeldatud põhjusel ebaõnnestunud.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Kirsti Pent

Finantsõiguse komisjoni esimees